

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry

Ročník 07- 7. ročník, školský rok 2014/2015

Okresné kolo

Kategória: C

Úlohy

PRVÁ ČASŤ – PRÁCA S TEXTOM

Čas na vypracovanie testu: 30 minút

Ukážka č. 1

1

Nechajte sa unášať čarom adventu

Čaro adventu si najlepšie vychutnáte na vianočných trhoch. A kde inde by boli lepšie, ako v hlavnom meste Rakúska? S Prima Travel sa môžete vybrať na 1-dňový zájazd do Viedne, kde vás centrom prevedie skúsený sprievodca a ešte k tomu vás zoberie aj do čokoládovne. Bude aj ochutnávka!

- ☛ zľava na 1-dňový zájazd do Viedne pre 1 osobu
- ☛ prehliadka mesta, návšteva vianočných trhov a čokoládovne
- ☛ jedinečná vianočná atmosféra a krásna výzdoba
- ☛ autobusová doprava
- ☛ služby skúseného sprievodcu

V cene kupónu pre 1 osobu za 15,90 € je zahrnuté:

- ☛ autobusová doprava
- ☛ služby sprievodcu
- ☛ prehliadka Viedne
- ☛ poistenie insolventnosti CK

Možnosť príplatku:

- ☛ obojsmerná miestenka: 2 €/osoba (môžete si vybrať konkrétne miesto sedenia)
- ☛ za nástupné miesta:

Nitra, Sered', Trnava - 2 €/osoba

Bratislava - bez príplatku

<http://www.zamenej.sk/>

Na základe informácií z textu ukážky č. 1 zakrúžkujte správnu odpoveď. Príplatok za nástupné miesto

1

- A. znamená zvýšenie základnej ceny zájazdu o 2 eurá na deň.
- B. predstavuje špeciálne poistenie proti insolventnosti CK.
- C. prináša pre niektorých účastníkov zájazdu zvýhodnenie.
- D. znamená zvýšenie základnej ceny zájazdu o 2 eurá len pre niektorých.

Zakrúžkujte možnosť, ktorá z textu ukážky č. 1 nevyplýva:

2

- A. CK Prima Travel ponúka služby sprievodcu.
- B. CK Prima Travel ponúka prehliadku Viedne.
- C. CK Prima Travel ponúka poistenie insolventnosti CK.
- D. CK Prima Travel ponúka ubytovanie v hoteloch.

2

Ukážka č. 2

Príchod zimy

S príchodom **zimy** sa zraky poľovníkov častejšie upriamujú na oblohu. Na dennom programe sú prelety divých husí, ktoré sprevádza charakteristický gagot ozývajúci sa zďaleka.

Počas migrácie na zimné stanovištia sa husi vyskytujú prakticky na celom území **Slovenska**. Na ťahu letia príliš vysoko a my môžeme obdivovať len jednotlivé formácie a počet jedincov. Husi si veľmi starostlivo vyberajú stanovištia, kde nocujú a odpočívajú, preto je len zopár lokalít, kde sa dá na ne poľovať. Takéto miesta sú u nás na nížinách, v oblasti tokov veľkých riek, ako sú Dunaj a Morava. Najviac im vyhovuje, keď sa v blízkosti nachádzajú polia ozimín a zberanej kukurice. Podľa niektorých pozorovateľov husí, ktoré odpočívajú na Dunaji a Morave, zalietavajú na pašu aj

štyridsať kilometrov, a to nielen na blízky Žitný ostrov a Záhorskú nížinu, ale aj na rozľahlé roviny do Maďarska.

Literatúra uvádza, že niekoľkotisícové krdle husí, ktoré sa pred zimou u nás sústreďujú v spomínaných lokalitách, odlietajú na juh Európy, niektoré až na severné pobrežie Afriky. Iné zimujú v oblasti východného Stredomoria a Čierneho mora. Je to najmä európska populácia husi divej (*Anser anser*), ktorá u nás v obmedzenom počte aj hniezdi a každoročne vyvádza mladé. Hus je monogamné zviera a partnerský vzťah je taký pevný, že po strate jedného z druhov si zviera už rodinu zväčša nezakladá. U nás zimujúce husi pochádzajú zo Škandinávie, z východného pobrežia Grónska, Islandu, z euroázijských tundier až po severné územie Ruska. Jednotlivé druhy divých husí sa u nás prelínajú a na vodných plochách nie je vzácnosť vidieť okrem spomínanej husi divej hus bieločelú (*Anser albifrons*) a hus poľnú (*Anser fabalis*), nazývanú aj siatinná. Na tieto druhy naša legislatíva povoľuje lov. Okrem toho sa počas migrácie na našom území objavuje hus piskľavá (malá) (*Anser erythropus*), hus krátkozobá (*Anser brachyrhynchus*) a veľmi sporadicky aj niekoľko druhov vzácných bernikiel. Všetky tieto husi sú zákonom chránené.

Poľovník, poľovnícka prax, 2011

Označ možnosť, ktorá vyplýva z textu ukážky č. 2.

3

- A. Hus má každoročne nového partnera a je verná svojmu stanovisku.
- B. Hus je verná svojmu partnerovi celý život, ďalšiu rodinu si nezakladá.
- C. Hus je verná svojmu partnerovi celý život a hľadá si s ním nové stanovisko.
- D. Hus má každoročne nového partnera a hľadá si s ním nové stanovisko.

Označ možnosť, ktorá vyplýva z názvu textu Príchod zimy v ukážke č. 2.

4

- A. Hus divá bude hniezdiť v zime v Európe.
- B. Hus divá si bude stavať hniezdo v zime.
- C. S príchodom husi divej prichádza zima.
- D. S odletom husi divej prichádza zima.

Na základe informácií z textu ukážky č. 2 označ nesprávnu možnosť. Migrujúce husi zo Slovenska zimujú

5

- A. na severnom pobreží Afriky.
- B. na východnom pobreží Grónska.
- C. na východnom Stredomorí a pri Čiernom mori.
- D. na juhu Európy.

Na základe ukážky č. 2 označ možnosť, v ktorej sú uvedené druhy husí, na ktoré naša legislatíva povoľuje lov.

6

- A. hus piskľavá, hus krátkozobá a druh bernikla,
- B. hus divá, hus bieločelá, hus siatinná,
- C. hus piskľavá, hus bieločelá, hus siatinná,
- D. hus krátkozobá, hus divá, hus piskľavá.

V ktorom rade slov sú len podstatné mená, ktoré sa skloňujú podľa vzoru kost' ?

7

- A. pieseň, reč, loď, báseň, práca, stanica, schôdza, reťaz,
- B. vec, noc, krv, vlasť, hus, vzácnosť, zlosť, maličkosť,
- C. tabuľa, ruža, cibuľa, vaňa, nedeľa, voda, noc, stráž,
- D. hlava, pamäť, loď, ruka, noha, chata, Nitra, rodina.

V ktorej z možností sú uvedené vetné členy nasledujúcej vety v správnom poradí?

8

Počas migrácie na zimné stanovištia sa husi vyskytujú prakticky na celom území Slovenska.

- A. príslovkové určenie času, zhodný prívlastok, príslovkové určenie miesta, podmet, prísudok, príslovkové určenie spôsobu, zhodný prívlastok, príslovkové určenie miesta, nezhodný prívlastok,
- B. príslovkové určenie času, príslovkové určenie miesta, zhodný prívlastok, podmet, prísudok, príslovkové určenie spôsobu, zhodný prívlastok, príslovkové určenie miesta, nezhodný prívlastok,
- C. príslovkové určenie času, zhodný prívlastok, podmet, príslovkové určenie miesta, prísudok, príslovkové určenie spôsobu, zhodný prívlastok, príslovkové určenie miesta, nezhodný prívlastok,
- D. príslovkové určenie času, zhodný prívlastok, príslovkové určenie miesta, podmet, nezhodný prívlastok, prísudok, príslovkové určenie spôsobu, zhodný prívlastok, príslovkové určenie miesta.

Označ rad, v ktorom sú uvedené všetky slová bez chyby.

9

- A. peptíd, pinta, pitvor, pirotechnika, pyré, piknik
- B. symbol, synagóga, symulant, systém, syntax,
- C. migréna, migrácia, mimika, mikroskop, mýto, mýtus,
- D. vyberať, vibrovať, vibrúsiť, víkend, výkvet, výrus.

Ukážka č. 3

MARTIN RÁZUS MATKA

Stanica pustá, stanica tichá,
iba tie drôty čo stonú ...
ženička v kúte schúlená čupí,
nikto sa neobzrie o ňu.

Trasie sa zimou ... zďaleka prišla,
predvčerom písal syn z boja,
ako tej noci že má prejsť krajom:

- Vyjd'ťeže, mamička moja!

★ ★ ★ ★ ★

Zatiahne vietor, štipľavý vietor,
z krovu sneh sypunký líže ...

Na zvonku: cin - cin ... chvíľka - vlak vhrmí –
po vozňoch červené križe.

Aké to tváre hľadia z tých okien,
ani vosk žltučké, chudé ...

Bože môj, kto len za všetko toto
zodpovie na tvojom súde?!

★ ★ ★ ★ ★

Vychodia hviezdy, jagavé hviezdy,
bielučký mesiac sa díva.

Vyslúcha sťažnosť, vylieva bôle,
horký žiaľ jasný zrak kalí.

Vychodia hviezdy, jagavé hviezdy,
bielučký mesiac sa díva ...

Posledný vlak zas odjachaľ prázdny! -
a von noc chladná a clivá.

Vlečie sa žena s batôžkom, vlečie,
nevláda drví ju v kusy.

- Ale keď písal, keď on tak písal,
musí ísť tadeto - musí.

★ ★ ★ ★ ★

Oprí sa ... a hľ'a, rušeň sa rúti
a syn jej oproti kýva:

- Mamička moja, mamička drahá ... !
Na šťastnú mesiac sa díva.

Pod snehom krovu, pod snehom polia,
v diaľave končiare v bielom.

Do rána závej pri palesáku
nad chladným matkiným telom.

V ktorej z možností sú správne určené nasledujúce umelecké prostriedky z ukážky
č. 3: *ani vosk žltučké, chudé; iba tie drôty čo stonú, bielučký mesiac.*

10

- A. prirovnanie, personifikácia, epiteton,
- B. metafora, personifikácia, prirovnanie,
- C. prirovnanie, metafora, epiteton,
- D. metafora, epiteton, prirovnanie.

V ktorej z možností nie je umelecký jazykový prostriedok?

11

- A. zatiahne vietor, štiplavý vietor,
- B. zafúka prudký vietor,
- C. vyslúcha sťažnosť, vylieva bôle,
- D. v smútočnom domku na stole karta.

Uvedenú ukážku č. 3 možno zaradiť k

12

- A. epike.
- B. lyrike.
- C. lyrizovanej próze.
- D. ľudovej slovesnosti.

Hlavnou myšlienkou ukážky č. 3 je

13

- A. smútok nad obeťami vojny.
- B. smútok za končiacou sa láskou.
- C. smútok za končiacim sa životom.
- D. chladné počasie na železničnej stanici.

Ukážka č. 4

O zajacovi a korytnačke

Zajac bol ako všetci rodáci rýchly bežec a neraz si kvôli tomu doberal starú korytnačku. „Aká si pomalá,“ vzdychol vždy, keď sa korytnačka vliekla okolo neho, „nečudoval by som sa, keby si bola najpomalšie zviera na svete. Ty asi ani nevieš, čo je to ponáhľať sa.“ *Korytnačka odvetila Myslím, že keby som musela, vedela by som sa pohybovať celkom rýchlo a vyzerala by som celkom spokojne.* Zajac sa rozosmial: „To je dobré! Chceš si to rozdať v pretekoch a poraziť ma?“ Korytnačka chvíľu rozmýšľala a napokon povedala: „Áno, pretekajme a porazím ťa!“

Preteky vzbudili medzi ostatnými veľký záujem. Všetky zvieratá sa v určený deň poschádzali, aby sa pozreli, ako liška odštartuje tieto zaujímavé preteky. Zajac nasadil na začiatku také tempo, že o chvíľu stratil všetkých z dohľadu. Čoskoro sa pred ním vynoril cieľ. Zrazu mu čosi prišlo na um a zastal. „Počkám na korytnačku, kým sa chudera nedoplazí až sem a pred očami jej prebehnem cieľom.“ A tak si sadol pod strom a čoskoro zaspal. Stará

múdra korytnačka zatiaľ pomaly a húževnato kráčala vpred, prešla popri strome a zajacovi, napokon dorazila do cieľa. Zajaca zobudili až ovácie, ktorými ostatné zvieratá vítali korytnačku ...

Zdroj: internet

14

Označ správnu odpoveď:

- A. Ukážka č. 4 patrí k ľudovej slovesnosti.
- B. Ukážka č. 4 je autorská povesť.
- C. Ukážka č. 4 je lyricko-epickým žánrom.
- D. Ukážka č. 4 je epický žáner.

15

Označte možnosť, ktorá najviac vyhovuje poučeniu z ukážky č. 4.

- A. Nečakaj pomoc od toho, kto ti nemôže pomôcť.
- B. Keď si vytrvalý, aj pomaly zájdeš do cieľa.
- C. Telesná veľkosť a sila sú vždy rozhodujúce.
- D. Ťažko je vyhovieť tomu, kto chce zakaždým niečo iné.

16

V ktorej z možností je správne určený vid slovíet *vzbudili, odštartuje, kráčala, vítali* ?

- A. dokonavý, nedokonavý, dokonavý, nedokonavý,
- B. dokonavý, nedokonavý, nedokonavý, dokonavý,
- C. dokonavý, dokonavý, nedokonavý, nedokonavý,
- D. nedokonavý, nedokonavý, nedokonavý, dokonavý.

Ktorý slohový postup je použitý v ukážke č. 4?

17

- A. výkladový,
- B. opisný,
- C. rozprávací,
- D. informačný.

V ktorej z možností je správne určená nasledujúca veta z ukážky č. 4?

Zajac bol ako všetci rodáci rýchly bežec a neraz si kvôli tomu doberal starú korytnačku.

18

- A. jednoduchá veta s nevyjadreným podmetom,
- B. jednoduchá rozvitá veta s prístavkom,
- C. jednoduché prirad'ovacie súvetie,
- D. jednoduché podrad'ovacie súvetie.

V ktorej z možností sa vyskytujú iba vystupňované prídavné mená?

19

- A. prepracovanejšie, komplikovanejšie, väčšinou,
- B. prepracovanejšie, viacero, farebné,
- C. viac odlišiť, nemalé, prepracovanejšie,
- D. najpomalšie, najvyššie, húževnatejšie, staršie.

V ukážke je označená veta napísaná nesprávne. Vyber možnosť, ktorou nahradíš chybu v texte.

20

- A. Korytnačka odvetila: „myslím, že keby som musela, vedela by som sa pohybovať celkom rýchlo“ a vyzerala by som celkom spokojne.
- B. Korytnačka odvetila: „Myslím, že keby som musela, vedela by som sa pohybovať celkom rýchlo a vyzerala by som celkom spokojne.“
- C. Korytnačka odvetila „Myslím, že keby som musela, vedela by som sa pohybovať celkom rýchlo“ a vyzerala by som celkom spokojne.
- D. Korytnačka odvetila: „myslím, že keby som musela, vedela by som sa pohybovať celkom rýchlo a vyzerala by som celkom spokojne.“

Pre ktorý literárny žáner je charakteristické, že z príbehu vyplýva poučenie?

21

- A. balada,
- B. báj,
- C. povest',
- D. bájka.

Vyberte, aký typ prívlastku sa nachádza v nasledujúcej vete z ukážky č. 4:

Stará múdra korytnačka zatiaľ pomaly a húževnato kráčala vpred.

22

- A. viacnásobný zhodný prívlastok,
- B. postupne rozvíjací prívlastok,
- C. nezhodný prívlastok,
- D. viacnásobný nezhodný prívlastok.

23

Označ vetu z ukážky č. 4, v ktorej nenastáva spodobovanie.

- A. Zajac bol ako všetci rodáci rýchly bežec.
- B. Áno, pretekajme a porazíme ťa.
- C. A tak si sadol pod strom.
- D. Korytnačka húževnato kráčala vpred.

24

Označ, ktoré z uvedených cudzích slov z ukážky č. 2 je nesprávne vysvetlené.

- A. monogamia – spolužitie iba s jedným partnerom,
- B. lokalita – miesto na zemskom povrchu,
- C. populácia – obyvatelia určitého územia,
- D. legislatíva – zoznam použitej literatúry.

25

Ktorý z uvedených ľudových výrokov je pranostika?

- A. Aj bez brady ľudia mladí, dajú niekedy dobrej rady.
- B. Čo v srdci vie, v ústach kypí.
- C. Katarína na blate a Vianoce na ľade.
- D. Kto prútik neohýba, strom ťažko zohne.

KONIEC TESTU

II. ČASŤ TRANSFORMÁCIA TEXTU

Text prvej ukážky *Nechajte sa unášať čarom adventu* pretransformujte na krátku správu o výlete do Viedne.

ÚSTNA ČASŤ

AKO SA DO HORY VOLÁ, TAK SA Z HORY OZÝVA.

Priprav si rozprávanie, ktorého pointou bude uvedené príslovie.

Autorm: Mgr. Daniela Petríková

Recenzenti: PhDr. Eva Vrbanová, PaedDr. Mária Melichárová

Slovenská komisia OSJL

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2014

